

VE-GA Children and Youth Association
Hungary, 6600 Szentes, Kossuth u. 17.
ID number: 65823252948-17

HOZZÁSZÓLÁS

a

"Bizottsági munkadokumentum - Konzultáció a jövőbeni "EU 2020" stratégiáról".
című anyaghoz
(A VE-GA Gyermek és Ifjúsági Szövetség vitái alapján összeállította
Korom Pál elnök)

A VE-GA Gyermek és Ifjúsági Szövetség, egy 31 éves, magyar civilszervezet. Szakértői Kollégiumát huzamos ideje foglalkoztatják európai fejlődési problémák is.

Ezek kapcsán rendszeresen a viták a VE-GA Szövetség levelező listáin.

A viták egyik forrása az EU anyagok fogalomhasználata, amelyek értelmezése nem mindig egyértelmű. Ez a jelenlegi stratégia-javaslatra is vonatkozik.

A fogalmi gondjainkkal összefüggésben lehet az is, hogy a javaslatot túl felszínesnek ("amerikaiasnak") érezzük. Azokat a problémákat sem érezzük benne igazán megfogalmazottnak, tisztázottnak, amelyekre választ ad. Szerintünk azonban van a problémáknak több és mélyebb rétege is.

A vitáink során az a véleményünk alakult ki, hogy ebben a stratégia-javaslatban az nincs kereken megfogalmazva, akiről-amiről szól.

A mi meglátásunk szerint ez a stratégia ugyanis alapvetően az európai személy illetve a társadalmi-gazdasági beágyazódása fejlődésének segítéséről szól.

Ezért a javaslatunk az, hogy helyezzük a stratégia-javaslat középpontjába az európai termelő személyt, mint munkaerőt! Olyan munkaerőt, amely bizonyos személyes és társadalmi tudásokat hordoz. Ez utóbbiak terén pedig, mint olyan személyt, aki a tevékenységét valamilyen társadalmi-gazdasági beágyazottsággal végzi.

A kérdés pedig az, hogy más-e és ha igen, akkor miben más ez a személy (munkaerő) általában Európában, mint mondjuk az USA-ban, Japánban vagy Kínában?

Mi jellemzi ezen személy társadalmi-gazdasági beágyazódását ugyanezen régiókban?

Ezen kérdések válasza nélkül nem tudhatjuk azt, hogy mi hozhatja Európát versenyhátrányba és miből kovácsolhat előnyöket?

Fő kérdésekként, tehát a következőket fogalmaztuk meg:

1. Mi jellemzi az európai személyt (munkaerőt)?

2. Mi jellemzi az európai személy társadalmi-gazdasági beágyazódását, más nagyrégióhoz képest?

3. Miben kellene változnia a személynek és miben a beágyazottsága módjának ahhoz, hogy Európa jobban szerepeljen a globális (tőkés) világgazdasági versenyben?

Itt érdemes áttekinteni a főbb politikai-ideológiák válaszainak lényegi elemeit, majd pedig a mi elméleti megközelítésünk lényegét.

4. Mit tehet a szükségesnek ítélt változásokért - vagyis Európa stratégiai fejlődéséért - az EU, a mi véleményünk szerint?

1.

Európa másságának döntő mozzanata - szerintünk - a *magántulajdonos személy "megszületése"*, a Balkán félsziget és a görög társadalmak sajátos viszonyai között.

Ez egyben az *autonóm individuum* születésének folyamata is (1). Az egyén kiszakadt a görög társadalmak - amúgy is meggyengült - addíciós szövetéből és különérdekű egyénként került kapcsolatba a többi magántulajdonossal.

A társadalom ezen köreiből alakult ki a *társadalmi szintű politizálás*, amely az egyéni különérdekűk egyeztetésével formálta ki a görög államok (közösségi) politikáját. A társadalmak pedig új típusú államok egész sorát "próbálták ki", egészen a görög demokráciákig. Ebben a folyamatban a *személyes politikai tudat* az egyéni cselekvés egyik meghatározójává vált (2).

A különérdekű, "önző" egyénekké válás folyamatában sajátosan *"individualizálódtak" az emberi tudatformák* is. Elkülönültek és önállósodtak pl. a politika, a gazdaság, a filozófia, a tudomány és a művészetek.

Mindez egységükben, mint "görög kultúra" jelent meg. Ez volt az első, egyénileg is tudatosult kultúra - önreflexió is - aminek alapvető viszonyítási pontja a barbárok kultúranélkülisége volt. Ebben a tudatosulási folyamatban született meg maga a *"kultúra", mint önálló, elkülönült egyéni tudattartalom* is, amely az egyéni cselekvés egyik tudatos meghatározójává vált (3).

Az individualizáció folyamata önmagára is ítéli az egyént. Ez hatalmas pszichikus teherrel jár, hiszen mindenek előtt önmagának kell, felelősen döntenie az ügyeiben és helyesen kell döntenie. Az individualizáció folyamatában megszületett személyes felelősségét nem oszthatja meg másokkal, és mindenkor számolnia kell a tettei következményeivel.

Ezért született meg újabb pszichikus erőforrásként - és önálló ember tudattartalomként - a *(személyes) erkölcs* (4).

A görög városállamok nagyságrendjét és bonyolultságát meghaladó római kultúrának meg kellett oldania ezeken túl még egy nagyon fontos problémát. Állami szinten kellett megoldania az emberi kapcsolatokból fakadó konfliktusok rendezésének, az egész társadalom számára megfelelő eljárás-rendszerét.

Ennek folyamatában született meg a római jog és az *egyéni jogtudatosság*, mint a személyes cselekvések egy újabb meghatározója (5).

Mindeddig azonban a társadalom egésze és az egyéneik összessége osztozott abban, hogy önmagát egy egész természetes részének érezte. Erről tudása sem volt, hiszen nem gondolt önmagára, mint a világtól különállóra.

Ez a világ az emberi nemének, a természetnek és a természetfölöttinek egységes világa volt. Ez a világ egyben őrizte a személyek addíciójának (differenciálatlan összetartozásuknak) lényegi tartalmát is - gátat szabva az individualizáció kibontakozásának.

A római birodalom válsága azonban ezt a világlátást nagyon megkérdőjelezte. Ezért hozott ebben a világlátásban forradalmi változást a kialakuló kereszténység.

A kereszténységben személyként tudatosult Isten és személyessé vált a benne hívő személy vele való kapcsolata.

Az egyénnek ezzel szabad választásává vált ennek a kapcsolatnak a választása is, de egyben magának a hitnek és a vallásnak a választása is.

A *személyes és tudatos hit* ebben a folyamatban vált az individuum cselekvéseinek újabb meghatározójává (6).

Ennek eredményeként a "mindenség" minden személy számára, önállóan is "racionalizálhatóvá" vált. Ezekkel a racionalizált elemekkel szemben pedig a személy aktív kezdeményezővé, önmaga életének irányítójává vált.

Megkezdődött az individumok társadalmainak európai - kulturális és civilizációs - fejlődése.

Társadalmilag ez a fejlődés a kapitalizmusban öltött testet. Személyes vonatkozásban pedig a burzsoá és citoyen polgárok osztályában öltött testet. Közös jellemzőjük az, hogy *valamennyi - a kultúrájukban és személyükben önállósuló - emberi tudatformát és tartalmat, saját erőforrásként képesek használni, saját választásaikból és döntéseikből.* (Fontos jellemzőjük a rend, a fegyelem, a takarékoság, a társadalmi részvétel és a - polgári - erkölcsösség.)

Mindez az egyéni cselekvéseik újabb belső meghatározójává vált (7).

Kulturális és civilizációs fejlődésük alapja és kerete - Európában - a nemzetté válás és a nemzeti keret. A nemzet közös érdekeik - saját kultúrájuk és civilizációjuk közös nyelvén való - megfogalmazódása, intézményesülése.

Emiatt - tehát a nemzeti tartalom miatt - *Európában a kulturális és civilizációs fejlődés gyakorlatilag nem elkülöníthető.*

A nemzethez való tartozás személyes tudata az egyéni cselekvések hasonlóan fontos meghatározója, mint az eddigiek (8).

Európai személy (munkaerő) tehát az az autonóm individum, amelynek személyiségében, a cselekvések tudatos meghatározóiként és szerves egységben élnek olyan egyéni tudatformák, mint a politikai tudatosság, a kultúra, az erkölcs, a jogtudat, a hit, a polgári tudat és a nemzeti identitás. Ezek tudatos, szerves egysége egyetlen más nagyrégióban élő személyeknek sem sajátja.

A klasszikus európai személyt olyan nemzeti identitású egyéniségnek tekintjük, amelyek életének része az önreflexió, akinek tudatosan létezik - másoktól független - magánélete. Olyan egyéniségnek, akinek életvezetése alapvetően belsőleg - végső soron erkölcsileg - meghatározott.

A személy életvezetésének lényege a belső etikai meghatározottság.

A fentiekért az európai individumok igen nagy árat fizettek és fizetnek.

Az utóbbi évtizedekben az alapvető emberi tudatformák elidegenednek az egyéniségükben egymástól és ők maguk is tömegesen idegenednek el egymástól (a társadalmuktól) és a világtól - amelynek befoglaló kerete ma már a Gaia.

Ebben a folyamatban valamennyi társadalmi szövet (család, lakóhelyi illetve munka közösség, nemzet, nemzet-közösség) sokoldalú válságba került, ami felerősíti az egyének belső válságát. Mindaz tehát, ami előnyt hozhat Európának ebben a vonatkozásban, jelenleg inkább hátrányt jelent.

A termelő egyén kifejlődési folyamata egészen másként zajlott le a Föld más részein, más eredménnyel, de ezeket a folyamatokat most nem szükséges elemezni.

A személy - mint munkaerő - társadalmi-gazdasági beágyazottsága terén, már nem lehetünk ilyen nagyvonalúak.

2.

Úgy gondoljuk, hogy ezen a területen *a társadalmi-gazdaság alapsejtjének vizsgálata a döntő momentum.*

Az (additív természetű) ázsiai termelési módokban a faluközösség volt ez az alapsejt. Ezek egymásmellettsége alkotta a társadalmi-gazdaságot. Ez a szerveződési-beágyazódási mód, jelenleg is számos helyen van jelen, Ázsiában és Afrikában.

A régebbi korokban is árutermelő gazdasággal rendelkező társadalmakban vált meghatározóvá a (nagy-)családok szerepe. Ezek összetett társadalmi hierarchiákban dolgoznak együtt, határozott állami irányítással.

Ez a "modell" ma is meghatározó Kínában.

Sajátos "modell" pl. a Japán, ahol a társadalmi-gazdaság meghatározó összetevői a "Házak".

Az ezekhez való feltétlen hűségért cserébe, a Ház család-szerű biztonságot nyújt a dolgozóinak.

Mindhárom fenti esetben az egyének igényei anyagi értelemben szerények - nem "fogyasztóiak" - cserébe más, emberi (közösségi, lelki) igényeik elégitődnek ki.

Egészen más természetű az Egyesült Államok társadalmi-gazdasága, ebből a szempontból is.

A kapitalista civilizáció kifejlődése itt nem hordozta az európai fejlődés megannyi kulturális kísérőjét, fékjét, gátját. Ugyanakkor a kialakuló amerikai kultúra részben szolgálólánya lett a civilizációjának - alárendelődött annak - részben pedig autonómmá vált, mint a polgárok magánéletének ügye, tartalma.

Lényegében teljesen különvált a gazdasági és a magánélet.

Ennek megfelelően nem igazán van olyan, hogy "társadalmi-gazdasági alapsejt". Gazdasági alapsejt van és ez a "vállalat". Alapvetően a vállalati világ határozza meg a társadalmat is.

Értelemszerű, tehát az, hogy a társadalom meghatározóan "fogyasztói" társadalom. Ebben a társadalomban az emberek magánügye, hogy alkotnak-e közösségeket a maguk kedvére és hasznára (no és persze költségére) és hogy ezeken belül kielégítik-e más igényeiket is?

Az európai társadalmi-gazdaságok az előbbiekhöz képest rendelkeznek egy teljesen egyedi formával is és ez a nemzet.

Európa - és csak Európa - társadalmi-gazdaság alapsejtje - minden hasonlóhoz képest sokkal nagyobb és nehezebben kezelhető - **a nemzet**. Benne a nemzet kultúrája és civilizációja is, csak egységükben létezik.

Európa jelenleg az európai nemzetek összességénél már minőségileg több, de a szükségeshez elegendő jóval többet, csak együtt hordhatnak ki. ***Nem elég azonban az, ha ez csak civilizációs "közösség", mert kultúrálissá is kell lennie, hogy Egységes Európa lehessen.***

Értelemszerű ennek nyomán az, hogy a nemzetek civilizációs nivellálása is - előbb -igazán csak, mint a kulturális integrációjuk alapja fontos. ***A globális piacon igazán versenyképes, csak egy kultúrálisan integrált Európa civilizációja lehet.***

Alapvető gondunk azonban az, hogy maga a nemzet - mint társadalmi-gazdasági alapsejt - is válságban van.

Úgy gondoljuk azonban, hogy ezügyben még azok esetében is van egy alapvető félreértés, akik ezt látják.

Nem a régi nemzetek - nemzettudatok - kellenek, hanem újak!

Az az igazi kérdés, hogy hogyan és mik is legyenek azok a (nem összeolvadó) új nemzetek - és nemzettudatok - amik képesek a közösségüket az összességüknél többé tenni?

A harmadik fő kérdésnek azt tettük föl, hogy miben kellene az európai személyeknek és társadalmi-gazdasági beágyazódásuknak változnia, fejlődnie?

3.

Miért és mihez képest?

A "miért" válasza egyszerű. Azért, hogy sikeres versenyzők legyünk - mint EU - a globális (kapitalista) versenyben.

A "mihez képest" válasza egy kicsit összetettebb.

Ezügyben a vitaanyagból végülis két alapvető követelményt lehet kiolvasni.

Az egyik a személyekre (munkaerőkre) vonatkozik. ***A személyektől a tudás, a kreativitás, az innovativitás az alapvető elvárás és a hívatottság a valósághoz való aktív, résztvevői viszonyban.***

Ha mindezt még jobban össze akarom foglalni: ***fejlődő, aktív alkotóvá és társulóvá kellene lennünk, mint személyeknek (munkaerőknek) az európai társadalmi-gazdaság egészére nézve.***

A másik alapvető követelmény a permanens (állami) integrációnkon alapuló, folyamatosan

fejlődő együttműködésünk megvalósítása, az EU összességében.

Azt, hogy az európai személyek (munkaerő) vonatkozásában milyen lehetőségeket adott az európai volt (1.-8.), nincs értelme újból kisorjázni.

Az általános probléma amúgyis az, hogy az individualizmus szélsőségessé válásával, tömegesen válságba kerül az európai személyiség. A benne elkülönülően élő tudatformák nemegyszer már rombolják is egymást. Ez oka és következménye is két további jelenségnek.

Az egyik az, hogy tömegesen szűnik meg a családokban és a többi szocializációs intézményben a régi értékek hagyományos átadása. ***Minden egyes európai egyén mindinkább arra ítél, hogy maga találja meg a hitét, meggyőződését, identitását, erkölcsét, stb.***

A másik jelenség a fogyasztói magatartások tömeges elterjedése. Sajátos jelenség az, hogy ez alapvető igényként jelenik meg azon társadalmi körökben is, amelyeknek erre esélye sincs.

A kérdésünk konkretizálásának válasza tehát a következő. Meg kell fordítani ezt a tendenciát! ***Meg kell valósulnia az európai személyek (korántsem, csak munkaerők) belső integrációjának - új típusú polgárrá levésének - hogy mindenben résztvállaló, alkotó emberek legyenek.***

Mi a helyzet az együttműködések terén?

Az elmúlt időszakban jelentős lépést tett az EU, de a demokrácia deficit erős növekedése hű tükre a gondoknak. Ennek kezelését az EU visszaterheli a tagállamokra, de ezek nemzetállamok, amelyek nemzeteik válságától szenvednek.

Teljesen elhibázott az a nézet, amely a nemzetek valamilyen leépülésében, szűkítésében, asszimilációjában (stb.) gondolkodik. Európa globális versenyképességének, éppen a megújuló nemzetek közössége lehet az egyetlen alapja és motorja. *A nemzetek kulturális versenye megtermékenyíti, a velük szimbiózisban létező civilizációik intézményes egységesülését és a közös civilizációs tevékenységeiket is.*

A kérdésünk konkretizálásának válasza tehát a következő. Kíncként megőrizve, ki kell menteni, meg kell őrizni az európai nemzetek hagyományait, valamennyi kulturális és civilizációs területen! Ezzel együtt ***meg kell születnie az új nemzettudatoknak és meg kell valósulnia a nemzetek közötti - legtágabban értelmezett - kulturális együttműködésnek.***

Ebből születhet meg az az európai demokrácia is, amely majd dönt a saját útjáról.

*

Milyen elvi megoldások lehetségesek minderre?

Az elvi megoldások terén elsőként az uralkodó politika-ideológiák válaszai kínálóznak.

Vigyázni érdemes azonban, mert zavarossá vált Európában a jobb- és baloldal szerinti politikai osztályozás.

Nagyon felerősödtek ugyanis az egyes főbb politika-ideológiák saját jobb- és baloldali - közeledve egymáshoz. Ugyanakkor a sikeres állami és integrációs politikák valamennyien liberálisak, legyen bármilyen az aktuálisan vezető pártok és személyek politikai-ideológiája.

Fontos szempont a következő is.

A válság-rendszer világos bizonyíték arra, hogy az EU-nak sincsenek jó megoldásai a világgazdasági versenyben való sikeresebb részvételre és a saját belső válságait sem tudja jól kezelni. Nem jó megoldás azonban az - a mi véleményünk szerint - ha a vezetésben egymást váltják a más nézeteket vallók értékrendjei és szisztémái.

Új értékrend kell mindenképp előtt, de már a versengő értékrendek szintjén is integrációra van szükség. Ennek alapelve pedig, csak a megőrizve meghaladni lehet.

A régi értékrendek aktuális válasz-variációi a következők:

1. Az egyik - mérsékelt jobb-közép, liberális - válaszrendszer éppen az, amit ez a vitaanyag

tartalmaz (ez nem idegen a jobb-közép konzervatív és a jobboldali szociáldemokrata felfogástól sem).

Ez az irányzat a szabályzott-szabadpiaci, környezetbarátabb, (európai) tőkés ipari civilizáció fejlődésének hatékonyabb segítésében látja a megoldást.

Praktikus, jól menedzselt módszerességgel kívánja fejleszteni a munkaerőt illetve a gazdasági együttműködés és a verseny rendszerét. Ehhez teljes körűen kívánja felhasználni a képzést, a tudományokat és a szellemi termelés valamennyi módját. A bevándorlók ugyanúgy erőforrást jelentenek a számára ebben, mint az önfoglalkoztatás, a "kkv"-k illetve a civil- és magánszféra.

Tulajdonképpen a szükségszerű-korszerű megtanulásától, a követelményeinek belátásától, elfogadásától és a polgári önszerveződéstől várják, az önkéntes-kényszerű integrálódást.

Mindebben meghatározónak gondolják a versenyben kiválasztódott és megválasztott elitek szerepét.

Legfőbb gondjuk az, hogy hogyan küzdjék le ennek érdekében, a nemzeti ellenállásokat.

Nincs azonban sem nemzet, sem pedig nemzetiségi politikájuk, ami stratégiai hiba.

Annak tükrében, amit eddig megfogalmaztunk, kimondható: az európai személy egyfajta történelmi liberalizmus illetve a (formális-politikai) demokrácia szülötte. Ez a személy - mint klasszikus polgár - azonban már a múlté. A múlté a szabadversenyos kapitalizmus is és vele a szabad piac is. Ennyiben már a hagyományos liberalizmus ma már konzervatív és nem képes megfelelni a kor követelményeinek. Ennek legfrappánsabb bizonyítéka az, hogy teherré vált számára a maga teremtette társadalmi-gazdasági alapsejtje, a nemzet.

Megőrizve, meghaladva a jövőben is szükségünk van az emberi tudatformákat erőforrásként hasznosítani képes individumokra, a klasszikus európai polgár erkölcsére, kultúrájára, hitére, tulajdonságaira és a nemzetre.

Ki kell emelnünk ebből a körből egyrészt az individualitás tiszteletét (egészen addig, amíg az más szabadságát nem korlátozza). Másrészt ki kell emelnünk az egyéniséget felszabadító (emancipáló), jogait védő természetét.

2. A jobboldali konzervatívok határozott politizálást folytattak azért, hogy a kereszténység, az "Isten, Haza, Család" értékrendje kerüljön be az Unió alkotmányába és erről nem is mondtak le.

Azért nem, mert meggyőződésük az, hogy ez az európai hagyományoknak a leglényegesebb összetevője. *A hagyományokkal - tehát nem pusztán ezek alapján - születhet újjá Európa kulturális, erkölcsi egysége. Ettől várják Európa integrációját, amelynek középpontjában a hittel élő - ha már nem is okvetlenül vallásos hitet jelent ez - emberek és a nemzetek integrációja áll.*

A társadalmak (népi) vezetőitől és az általuk vezetett népektől várják azt, hogy ezeken az alapokon megtalálják a maguk útjait, és hogy "kifelé" egységesen lépnek fel Európáért - természetesen a gazdasági versenyben is.

Abban a tekintetben a konzervatív kereszténység nagyon is liberális, hogy az individuális személyiség tekintetében a kereszténység mondta ki a végső szót.

A keresztény vallások formájában azonban nem engedte el az individumok kezét, hanem a hitélet, a kulturális élet és az erkölcsi élet egysége közösségeibe vonta be őket. *Ezen közösségek kulcsfontosságú szerveződési szintjévé is a nép-nemzet vált.*

A vallásos hit - mint meghatározó személyiségi rendezőelv - megszervezte-megőrizte az individuális személyek belső harmóniáját, az istenhittel erősítve meg a személyek belső - erkölcsi - vezéreltségét.

Megőrizve, meghaladva erre a jövőben is szükségünk van. Hasonlóan szükségünk van a szeretet eszményre és a kereszténység univerzalista humanizmusára. Szükségünk van, a nem politikai tartalmú nép-nemzet - mint befoglaló közösség - felfogásra is.

3. A szociáldemokratáknak érdemi önálló javaslata nincs, mert jelenleg nincs szociáldemokrata baloldal. Önmagában pedig a jobboldalánál mindenki hitelesebb és erősebb a politikai jobboldalon. Ez nem kevesebbet jelent, mint azt, hogy az egész EU-nak sincs szociáldemokrata "víziója", tehát hiányzik az egyik "szellemi lába". Önkényesen pedig nem hozhatók be az alapértékeik ebbe a gondolkodási és vita folyamatba.

Előzőleg áttekintettük a politikai ideológiák értékrendjeit és válasz-alternatíváit. Számunkra azonban ez a vita nem politika-ideológiai vita, nem mélyedtünk el ennek részleteiben.

Jobbnak tartunk egy másik, sokkal egyszerűbb gondolatmenetet.

1. *A gondolatmenet egyik kiindulópontja az a tény, hogy a gazdasági versenynek mindinkább a szellemi termelés kerül a középpontjába.*

Ezen szellemi termelés hordozza és feltételezi a tárgyi tervezet tételeinek majd mindegyikét. Mindenek előtt feltételezi azonban az európai személyiség válsága okainak megszüntetését, új (belső) integrációjának kibontakoztatását.

A szellemi munkának van két lényegi összetevője.

Az egyik lényegi összetevő az, hogy a szellemi termelők egymás számára, elsősorban önmaguk gazdagítói (erőforrások) és nem konkurensok.

Nemcsak tisztelik tehát egymás individualizmusát, hanem - továbblépve - beengedik egymást a saját individuális világukba. Nemcsak, hogy felebarátai egymásnak (felebaráti szeretettel), de - ennél továbblépve - (bizalommal) építenek is egymásra.

A szellemi munka másik lényegi összetevője az, hogy megváltozik a társadalmi tudat és az öntudat természete. Az egyén mindinkább tudatosan kezeli azt, hogy egyéni tevékenysége az egész emberi tevékenységnek is része. Ugyanakkor tevékenysége feltételeként kezeli azt, hogy a saját szándékainak társadalmi érvényességét elfogadják, figyelembe veszik, tevékenységét értékelik.

Mindezen értékek szervesen épülnek a keresztény univerzalista humanizmusra, de a liberális egyén-eszményre is, annak elvitathatatlan jogaival. A szellemi munka kívánatos értékei azonban nemcsak épülnek ezekre, de együttal meg is haladják ezeket.

2. *A gondolatmenet másik kiindulópontja az a tény, hogy az európai társadalmi-gazdaság egyedülálló alapsejtje a nemzet. A globális piacon igazán versenyképes, csak olyan európai civilizáció lehet, amiben integrálódik az európai nemzetek kultúrája.*

Ez azonban feltételezi általában a nemzet válságának és az egyes nemzetek válságainak megszűnését, az új nemzettudatok kihordásával.

Összességében tehát egyedülálló európai képességeink - amiket tökécsíthetnénk - még nincsenek. Azonban az csak rajtunk - európaiakon - múlik, hogy az eddigi értékeinket megőrizve és meghaladva, magunkban és magunknak újjáteremtsük őket.

Az új európai polgárok sokasága és az új európai nemzetek, a szellemi termelési mód egészen más régióiba repíthetik Európát, mint ami ma egyáltalán elgondolható.

1. A személyek viszonylatában alapvetően három feladatunk van.

Az első kettő lényegében egy töről fakad és ezért nincs értelme szétválasztani őket.

Az elanyagiasodás meghatározó oka - a fogyasztásra való lehetőségen és a kihasználására való "ipari" készleten túl - az, hogy nem elégíthetők ki más, fontosabb igények. *A fogyasztói kultúra egyféle pótléka egy emberközpontúbb kultúrának, amiben az igények szellemiek és lelkiek is.*

Ezeket mindenek előtt a család, mint alapvető társadalmi közösség, hozta létre és elégítette ki. Ezzel azonban átléptünk a másik feladat világába, hiszen a család "intézménye" válságban van. Összefüggésben ezzel, nem képes már örökíteni a tradicionális tudattartalmakat. Nem képes átadni a nemes emberi érzelmeket, a tudás és a munka becsületének tudatát és érzetét sem.

Az iskola és a vallások, a társadalom megannyi szocializációs összetevője sem tudja megoldani ezt a feladatot.

A világ kereke nem visszafordítható. Nem hozhatók vissza a régi értékrendek.

Nem hozható vissza a család régi formája sem, ahogy egy régi emberi intézmény sem.

A kérdés az, hogy a család, az iskola és a társadalom válságának idején hova forduljon mindezen problémákkal az egyén?

A családuink, az iskolai, munkahelyi, vallási, lakó és egyéb közösségeink válsága nem fátum. Egyénileg és társas formákban szembe lehet ezzel a válsággal szállni és ezeket a közösségeket újjá lehet építeni, másként.

Lehet és kell ezen túl polgárként társulni nemcsak kulturális, sport és civil ügyek mentén, de akár szellemi termelésre is.

Az egyéni és társadalmi tudatosságnak azonban ehhez egy más szintje szükséges, mint ami megszokott. Ezt, a már megvalósult gyakorlati példák sokasága is mutatja.

A megújuló és új közösségeikben az emberek együtt hordják ki az európai személyiség új vonásait, tudattartalmait. A legújabb tartalom pedig a szabad társulások kialakuló kultúrája, amiben benne rejlik az individumok szellemi-lelki összeadódásának új lehetősége is.

A belső elidegenedés, komolyabb probléma. Lényege ugyanis a személyes hit válsága. Szekularizált (liberális) világunkban nehéz a hitről beszélni, ha az nem is okvetlenül istenhit. Mindenképpen van ugyanis a hitnek egy kifejezetten nem anyagi, hanem lelki tartalma. Ezzel nagyon nehezen tud mit kezdeni a (racionális) emberi tudomány. Ezért aztán inkább nem is nagyon foglalkozott és foglalkozik vele, hacsak nem orvos- tudományként. Értsd: a lélek, csak akkor fontos, ha tömegesen beteg.

Azonban *nem csak attól "transzcendens" a hit, hogy lelki.*

Az ember racionális lény. Valahogyan meg kell élnie a belső végtelenjét ugyanúgy, mint azt a külsőt, amelynek alkotója. Muszáj értelmessé tennie véges létét, a végtelenben. ***A személynek a felfogott valóság és önmaga között, szüksége van egy olyan kapcsolatra, ami értelmet ad a tevékenységének két értelemben is. Az egyik az, hogy ez a tevékenység helyes és jó. A másik az, hogy ezek végtelenül élővé teszik valamilyen módon a halála után is.***

A hit adja azt a lelki erőt, amely egyedül képes arra, hogy a személyben ható (elkülönült) tudattartalmakat harmonikus egységbe hozza. Csak erős hit tudja a személyt belső - erkölcsi - (ön-) szabályzásává tenni.

Talán egyszerűbb megközelítéssel: a hit teremt a személyben motiváló kapcsolatot nagy és távoli célokkal, eszményekkel. Az ezek elérésébe, megvalósulásába vetett hit az, ami rendezi a személyiséget arra, hogy ezek eléréséért tenni tudjon.

A hit természetesen maga is összetett emberi tudattartalom. A mai korban törvényszerűen egyik fontos eleme lehet a hitnek az, ami az egyént az emberiség egészének sorsához fűzi,

aktuálisan. A Gaia és részeként az egész emberiség - mint emberi nem - az egyén számára fel- és átfoghatatlan, ezért a hozzá való közvetítődéséhez, **a személyes hithez, kell egy közbenső emberi intézmény. Európában ez az intézmény a nép-nemzet.**

2. A személyes hitünk problémája sem oldható meg tehát a nemzet problémája nélkül, aminek válságkezelése, csak új nemzettudatok kihordásával oldható meg.

Milyen úton-módon lehetséges ez?

A politikai és közéleti szerveződések széles körében ennek szükségessége egyre tudatosabb és egyre erősebb. Ugyanakkor az ehhez kapcsolódó - gyenge lábakon álló - tudások és súlyos hiedelmek nagyon megnehezítik ezt, ezekben a válságsújtotta intézményekben.

Szerintünk, csak az új típusú polgárrá levés közéleti társulásaitól várható az, hogy nép-nemzeti civilszférává fejlődve - mindenki partnerségével - új módon határozzák meg a nemzetüket.

Az európai kultúrális integráció meghatározója pedig, csak a nemzeti civilszférák európai integrációja lehet.

Elérkeztünk az elemzésünk utolsó részéhez vagyis ahhoz, hogy mit is ajánlunk az EU illetékeseinek figyelmébe, ezen vitaanyag kapcsán?

4.

Úgy gondoljuk, hogy az EU feladatainak meghatározása tekintetében is a következő megközelítés a helyes.

Tovább kellene lépni - de a saját tartalma és értékrendje megtartásával - a vitára kiadott program kidolgozásával.

A stratégia-javaslatban szereplő elemek helyesek és azokra szükség van. A szükségesség indoklásául azonban kevés az, hogy javítani kell Európa globális versenypozícióit.

A megjelölt programelemek ugyanis többnyire vagy tulajdonságai vagy feltételei valaminek, a szellemi munkának.

A stratégia lényege az európai szellemi munka fejlesztése. A hivatásként, társulásokban végzett - esetleg vállalkozói - aktív (autonóm, kreatív és innovatív) szellemi munkáé.

Ennek következetes kimondása módosítja mind a programelemek, mind pedig a biztosítandó feltételek körét és struktúráját.

Fontos tudatosítani például azt, hogy **a szellemi alkotó munka nemcsak az értelmiségiek sajátja**, ahogy az élethosszig tartó tanulás követelménye sem, csak rájuk vonatkozik. Ennek szellemében a szakmunkások képzésének is egy másfajta nevelés részévé kell válnia.

Ebben a viszonylatban és különösen **a humán-értelmiségiek nevelésében össze kell egyeztetni a szellemi munka követelményeit a "menedzserizmussal kombinált monetarista technokratizmus" racionalitásával.** Az kétségtelen, hogy helye van minden költségtakarékos megoldásnak ezeken a területeken. Az azonban a lényegi céljainknak ellentmondó, ha megszűnnek **a párhuzamosságok, a különböző "iskolák" - az egyes intézményeken belül is - amelyek pótolhatatlan ösztönzői az intellektuális (szellemi) versenynek.**

A lényegi céljainknak az is ellentmondó, ha ezeket a vitákat gátolja az, hogy ezeknek nincs, a kibeszélést lehetővé tévő nyilvánossága. Ezért pedig nem lehet széles szellemi és civil hátterük sem.

Másként felfogva, az autonóm, kreatív és innovatív szellemi munka szabad, önmagát a saját bőrén jól érző európai személyek integrációit feltételezi.

Az EU szintjén ehhez mindenképp előtt egy világos jövőkép kell, ami a mai áldozatokat csak, mint egy szebb és jobb jövő árát tételezi.

Ennek olyan jövőképnek kell lennie, aminek megvalósulásában hinni lehet és érdemes.

Persze egy ilyen jövőkép - a végső tartalmában - maga is, csak egy EU szintű szellemi termék

lehet, amit annak személyei, maguk hordanak ki.

Minden jelenleg is működő - már elemzett illetve eddig javasolt - társadalmi alrendszer következetes fejlesztése mellett, ehhez a következő három fő feladat tudatos megvalósítása szükséges.

1. Az egyik az új típusú nemzeti (közéleti) polgári társulások fejlődésének és ezek EU szintű integrációjának kiemelt segítése. Külön segítettők ezek vállalkozásai, legyenek azok önkéntesek, civil természetűek vagy konkrét gazdasági jellegű vállalkozások. Ez aligha szorul magyarázatra ezen elemzés végén.

2. A társadalmi-gazdasági érintkezés különösen erőteljes segítése, három fő területen.

A tömegközlekedés egyes módjainak finanszírozását mindinkább ki kell vonni az üzleti szférából és ingyenessé kell tenni, 2020-ig.

(Közismert példa az ún. hídpénzek példája. A hídpénzek ugyanis, a fejlődés egy szakaszától sokkal-sokkal kisebb bevételt hoztak, mint amit az ingyenessé tett használatuk hozott.)

Az érintkezés másik kulcsfontosságú területe a NET, amely rövidesen mássá, új minőségű érintkezési formává válik. ***A NET tömeghasználatú alapváltozatait szintén ki kell vonni az üzleti szférából és ingyenessé kell tenni.***

Az érintkezés harmadik kulcsfontosságú területe ***az erre a célra létrehozott szellemi közmédiák ingyenes, állami finanszírozású működtetése.***

3. Meg kell valósítani a társadalmi-gazdasági és a lélektani tudományok fejlesztésének következetes és erőteljes fejlesztését is, a szellemi munkások számára.

Mindezek motívumai spontán élnek és hatnak az európai társadalmak mind szélesebb köreiben, mint az ezekre növekvő igények és követelmények reálmutatói.

Az EU-nak is vállalnia kell ezeket, ha be akarja tölteni a hivatását, mint az európai szellemi munka fejlődésének letéteményese.

Szentes, 2009. december 28.

Korom Pál elnök